

A KATONAI HIVATÁSRÓL

AMAGYAR SZEMLE már ismételten foglalkozott politika-mentesen a pártokon felül álló hadsereg kérdéseivel. Már volt szó e hasábkon a nemzeti hadsereg és társadalom viszonyáról, hadseregszervezési és műszaki kérdésekről stb. Az ezek kapcsán baráti körben és egyebütt hallott nézetek alapján szinte magától adódik a kérdés, vajjon átment-e már a köztudatba az a tény, hogy teljesen a nemzet testéből való hadseregünk van. Tudja-e már mindenki, hogy ez a hadsereg hivatását nem mint prózai kenyérkereseti lehetőséget tekinti, nem alacsonyítja azt le pénzszerző mester-séggé, hanem a társadalmi rend védelme mellett buzgó őrzője oly erkölcsi értékeknek, amelyek nélkül sem állami létünk, sem mai helyzetünk-ből való felemelkedésünk biztosítva nincs.

Úgy érezzük, hogy a katona hivatásának ilyen értékelése, a katonai hivatásban rejlő magasabb szempontok felismerése csak társadalmunk műveltebb rétegeiben él és ehhez képest aránylag kis körre szorítkozik.

A katonai hivatás helyes értékelése viszont egyetemes nemzeti érdek, ezért szükségesnek látszik a kérdés etikai vonatkozásainak újólag és ismételten való megvilágítása.

A népek változó életformái, gazdasági és társadalmi berendezkedésük sokrétű volta mellett a figyelmes szemlélő két hatalmas konzer-váló és fenntartó erőt ismerhet fel. Az egyik az egyház, a másik a hadsereg — azaz fegyveres erő. Előbbi isteni eredetű s minden emberi beavatkozás és kicsinyes bölcselkedés ellenére örökéletű, utóbbi állandó létét azoknak a magasabb etikai követelményeknek köszönheti, amelyekkel vele szemben minden élni akaró nemzet társadalma támaszthat és támaszt is.

Előbbi az emberbe oltott erkölcsi javak őrzője és fejlesztője, utóbbi oly társadalmi rend védője, amely lehetővé teszi az erkölcsi erők kivirágzását és ezek alapján a nemzet-élet fejlődését. Ez a kölcsönhatás magyarázza meg létük állandóságát és erejük hatékonyságát, de azt a történelem folyamán ismételten érzékelhető tény is, hogy amely társadalom ezt fel nem ismeri, az megveti ágát a káosznak, állandósítja a forradalmat és saját bukását készíti elő. (E kölcsönhatásra s az egyház hatóerejének nélkülözhetetlenségére jó példa a szovjet mai formája, amely erős fegyveres ereje ellenére sem tudott rendezett, polgárait kielégítő, emberileg egyetemesen elfogadható életformát találni.)

Nem profanáció, ha az emberi eredetű katonai szervezetet összetételében és hivatástudatában az egyházi szervezethez hasonlítjuk. Összetételében mindkettő demokratikus, a hivatás gyakorlásában pedig mindegyik a szó legnemesebb értelmében arisztokratikus.

Demokratikus összetételűek egyház és hadsereg, mert bennük régtől fogva minden igazi tehetség szabadon érvényesülhet; arisztokratikus, nemes hivatások pedig azért, mert tagjaiktól a legszebb emberi és férfiúi erények gyakorlását követelik meg. Hivatásuk útján nem a jelszavak megtévesztő, elkápráztató fénye után mennek.

Az egyház cselekedeteinek zsinórmértékül az isteni törvényt tekinti.

A hadsereg, amely fegyverei megválasztásában és alkalmazásában, katonái testi edzésében kénytelen korának vívmányaihoz alkalmazkodni, tehát modern, lelki életében, erkölcsi habitusában konzervatív. Nem fogad el kritika nélkül oly eszméket, melyek ingoványba vezetik, hanem a múlt nemes hagyományaira támaszkodik, így néz előre, így tájékozódik.

Ebben rejlik egyház és hadsereg fenntartó és konzerváló ereje. Innen van az is, hogy minden magasabb rendűsége jogot formáló társadalom és társadalmi evolúció segítségüket kéri, rájuk támaszkodik, a fennálló rendet megtörni, megváltoztatni akaró revolúció pedig első-sorban vagy ellenük támad, vagy megnyerni igyekszik mindkettőt céljai megvalósításához.

De maradunk a hadseregnél, illetve a katonai hivatásnál.

Katonai kérdésekről mindenki szívesen beszél ma, akárcsak gazdasági problémákról. Természetesen mindkét tárgykörhöz azzal a magabizással szokás hozzászólni, amelyet csak szakértőknél tarthatnánk megokoltnak. Magyarozatként rendszerint valami effélet hallunk: ma, a néphadseregek korában mindenki katona, a mai élet meg annyira tetézve van gazdasági vonatkozásokkal, — hogy értenünk kell a hadviselés és gazdasági élet kérdéseihöz — tehát értünk is azokhoz.

Ez a büszke önbizalom rögtön hiú önámítássá törpül, mihelyt képesek vagyunk egy kis elmélyedésre, mihelyt eszünkbe jut, hogy a mai ember tengernyi gazdasági bajával hivatott szakemberek is mily nehezen birkóznak meg az élet mai ütemében.

Ugyanilyen csalódás érheti a laikus katonai kritikust is, ha sine ira et studio eléje tárjuk, hogy a konzervatív lelkületű katona hányféle modern ábrázatban jelenik meg, mennyi korszerű fegyverrel kezében kell hivatását teljesítenie, mennyi fegyelmezett, testet-lelket őrlő állandó munka, állandó tanulás és gyakorlás szükséges ma a katonai hivatás komoly, e nehéz időkhöz méltó gyakorlásához.

A látszólag legegyszerűbb kérdések kapcsán is kitűnik a „szakértő“ felszólaló járatlansága.

Az a fejlődés, melyet a technika a gazdasági életben elért, nem állott meg a gazdasági kör határán, hanem jogot kért produktumainak a honvédelem terén való hasznosításához is.

Ma már alig lehet vitás, hogy a polihisztorok ideje letűnőben van — csak egészen kivételes ember bír ehhez megfelelő képességgel. Az élet szakembereket követel.

Ez a differenciálódás katonai téren is hasonló fejlődést kívánt meg. A korszerű hadsereg egy célért dolgozó különböző szakemberek egyesülése. Ezt az egyesült sereget azonban szintén nem katonai polihisztorok szervezik meg, igazgatják és vezetik hadba, hanem a katonai szervezés, adminisztráció és vezetés szakemberei: a vezérkar.

Ha valaki kívülről és felületesen nézi a hadsereg munkáját, akkor túlzó, magyaros kritikái hajlamát követve, aligha látja meg, hogy mennyire más a régi és más a mai „magyar“ katonai élet arca.

Nem látja meg, mert nem ismeri. A sokat emlegetett „régik. u. k. szép idők“ kedélyeskedő katonai történetkéi, adomái, az osztrák szoldateszkárról szóló hangzatos és nagyrészt igazságtalan ítéleten alapuló (ne feledjük: ez a hadsereg töretlenül állta négy év minden viharát), kávéházi eszmefuttatások s nem utolsósorban a háború szerencsétlen vége annyira elhomályosítják még ma is a közvélemény látását, hogy képtelen tárgyilagos véleményformálásra és kevés kivétellel arra az áldozatrakész szeretetre, amelyet a nemzettest e fontos orgánuma, kritikus időkben egyetemes megszemélyesítője, a hadsereg méltán várhat el tőle.

A katona háborús szerepéről ezúttal nem szólunk.

Az a tevékenység, amelyet hivatásának gyakorlásával béke idején fejt ki a katona, szinte észrevétlenül ágyazódik bele a nemzet egyetemének munkájába.

Individuális hajlamú, a közösség érdekeit kellőleg nem méltányoló népünk fiai rendet, fegyelmet, másokért, a közért való zokszó nélküli önfeláldozást, rendszeres testápolást a katonai nevelés során tanulnak; analfabétáink sorai a katonai oktatás közben ritkulnak. Az idejüket kiszolgált altisztek keresett munkavállalói köz- és magánhivatoloknak, ipari és mezőgazdasági üzemeknek. A kiszolgált katona lehet hivatott ápolója a társadalom sejtjeiben, a családban is mindannak, amiért a falu nevelői: pap, orvos, tanító, jegyző egymagukban csak nehezen küzdhetnek.

A kiszolgált katonák adják a rendészeti szerveknek is a leghaszálhatóbb anyagot.

Aki ezt nem akarja meglátni, az nem lehet objektív, aki pedig a fentieknek tudatában van, bizonyára megadja a katonai hivatás gyakorlóinak a megérdemelt elismerést és igyekezni fog másként gondolkodó honfitársait felvilágosítani, azokat nézetük tarthatatlan voltáról meggyőzni.

Mind e tények ismeretében nem lehet jogos, helyes az a vélemény, amely a katonai hivatást „improduktív foglalkozásának szereti feltüntetni. Az az erkölcsi haszon, amelyet egy jóhírű, fegyelmezett hadsereg már pusztán létével jelent egy nemzeti társadalomra, az a munka, amelyet vázoltunk, a nemzeti értékek számbavételénél nem kisebb aktívum, mint a „produktív“ termelés nem egy tényezője. De még ezt a mérleget sem kellene néznünk, hisz nyilvánvaló igazság az, hogy tervszerű, zavartalan gazdasági élet csak a „rend“ országában lehet, ennek őrzője pedig a hadsereg, a fegyveres erő.

Revíziós programmunk békés volta és trianoni kötöttségünk azt a tévhitet kelti sok laikus „katonai szakértődben, hogy egy kis fegyvel-

mezés és fegyverfogás is megteszi, többre nincs szüksége Csonka-Magyarország katonájának, hisz főfeladata a trianoni szerződés szerint is csak a belső rend fenntartása.

Talán ez a magyarázata annak, hogy valahányszor egyes területek kénytelenek áldozatos segítséggel szolgálni a katona béke-munkáját (lő- és gyakorlóterek, laktanyák kérdése, elszállások stb.), — csekély dicséretes kivételeket nem tekintve — ez rögtön valami kis passzív ellenállást, küldöttségjárást vált ki az érdekeltekből. E kényes és megoldásukban közmegnyugvást igénylő kérdések rendezésénél az arra hivatottakat megfelelően támogatják a vonatkozó törvények betűi, tehát kötelességüket lelkiismeretesen teljesíthetik. De nem volna-e észszerűbb és egészen természetes, hogy mindez jobbra önkéntes megajánlások formájában jusson dűlőre? Nem volna-e hazafias kötelesség, hogy p. o. senki se tartsa fontosabbnak a vadászszenvédelmét és vadászterületének érintetlenségét — mint azt a nagyon is kérdéses kis kárt és csekély áldozatot, amit itt-ott e tereumon hazája hadseregének hoznia kell?

Csonka-Magyarország békés szándékai közismertek.

Hadserege nem politizál, nincsenek titkos katonai társulatai. E — harcra való készsége mellett is — békés rendszeret tanúsító hajlama azonban nem akasztja meg a világ folyását. Azt nem a mi kis országunk irányítja.

Ezért fel kell készülnünk az önvédelem gyakorlására, de még a belrend fenntartásában sem nélkülözhetjük a rendszeres gyakorlatozást.

Háborút gyakorolni nem lehet, de a fegyveres karhatalom még a belrend védelmében is csak akkor állhat hivatása magaslatán, ha a komoly viszonyokat megközelítő helyzetekhez szoktatjuk különböző részeit. Ezt be kell látnia a legbékésebb hajlamú nyárspolgámak is.

E sorok célja nem polémia, nem antimilitarista vonások mindenáron való keresése és azok kipellengérezése. Azok a panaszok, amelyeket felsoroltunk, inkább tudatalatti, a k. u. k. idők sokszor érthető — de nem mindig a nemzet érdekében való — ellenzékiességének visszamaradt szépséghibái, mint szándékos, rosszindulatú, vagy tervszerű akció megnyilvánulásai.

Törvényhozás és kormányzat, a végrehajtó hatalom szervei tudatos eljárásukkal az évek során módját ejtették annak, hogy sok oly tünetet orvosoljanak, amelyet évekkel ezelőtt ugyancsak e hasábokon felpanaszoltunk.

De minden törvény, minden rendelet csak akkor lesz igazán hatékony, ha annak szelleme áthatja a közösség minden tagját, a nemzet minden fiát. Ezért appellálunk újból a társadalom szívéhez. Ezt nyugodt lelkiismerettel tehetjük, mert az állam törvényei, a hadsereg esküje, tagjainak hazafias nevelése és érzülete állandóan ható és elkötelező biztosítékok ahhoz, hogy a katonai hivatás gyakorlói csak a nemzet érdekében dolgoznak. A hadsereg erkölcsi testület, amely tekintélyének és erejének súlyával torol meg minden hibát, minden még oly kis kisiklást is, amelyet tagjai, — akik bár jószándékú, de mégis gyarló emberek — elkövethetnek.

Itt volna az ideje annak, hogy a nemzet, amely középiskoláink legjelesebbjeit küldi évente a tiszti pályára, amelynek katonáiról soha, semmiféle ellenséges toll rosszat írni nem tudott, áldozatkész szeretettel, teljes megértéssel ismerje fel a katonai hivatás nemzetnevelő, fenntartó és felemelő értékét.

Hivatkozhatom boldogult Apponyi Albertre, aki posthumus nyilatkozatában, fia útján, a törvényhozás házában adózott elismeréssel annak a nemzeti hadseregnek, amelyért két emberöltőn át küzdött. Reá hivatkozom, aki közismerten pacifista elveket vallott és ezért ítéletében szigorúan tárgyilagos lehetett.

Az ő példája követésében lelkiismeretes komolysággal szívlelhetjük meg mindnyájan a legilletékesebb helyről ismételten elhangzott intelmet: „A nemzeti hadsereggel áll, vagy bukik Magyarország.“

HARDY KÁLMÁN